

טשענאטאכאווער צייטונג

Prakow
No 33
Sw. Augy 19

צאנזשטאט-פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען

פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען

פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען
פרייז 20 גראשען

Piątek 16 sierpnia 1935

ליכט-צינדען 6.41

פרייטאג פ' עקב י"ז מנחם אב תרצ"ה

לאראווינעס (אייזקאסטענס)
אויסגעצייכענטע מיט אויףלאזיע פון קארקען-האלץ היי אויך
בוי-האלץ, טישלעך-האלץ, געהיבלעט האלץ
עמפעלהט צו זעהר ביליגע פרייען
פירמע **פרידער פאקטאר-אונאר**
נארטאווישע 83 טעלעפאן 14-24.
גינסטיגע בעדינגונגען.
אין טארטאק ווערט מעכאניש בעארבייט און אויסגעפערטיגט
אלעארט האלץ. גרויסער אויסוואהל פון דעמאָוע ברעטער

עס-צימער-מעבעל
פון שווארצע דעמבינע אויסגעארבייט
אין דער האנדווערקער-שולע און בע-
שטעהט פון 10 שטוהלען און 2 פאטע-
לען, איין קרענעס און אן אויסריק-טיש
ניי נאך נישט גענוצטע
ביליג צו פערקויפען.
זיך ערקוינדיגען ביים סטרוזש,
פילדורסקי 15/13.

Szkoła tańców
baletm. Kosteckiego
w lokalu własnym
ul. Waszyngtona № 6.
Uwaga: Zapisy na kursy, lekcje pojedyncze codziennie od 10 rano do 9 wiecz.
Ostatnie nowości. Gwarancja wycucania
אכטונג: יעדען שבת קומם פארש פראקטישע לעקציע
פארירידישע געזעלשאפט. ענהויב 8 און 1-קלאסינע פונקט

FABRYKARNIA, PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSZTAŁ”
ul. Berka Joselewicza 2.
מיר נעמען אן צו וואשען קראגענס מיט לאנג-דויערענדע
שיגעל-גלאזן, אויך נעמען מיר אן **כעמיש** צו רייניגען און
צו פארבען אלעארט קליידונג.
ספעציאליטעט: 1) פארבען לעדערנע קורטקעס
2) דעטשירען (ארויסנעמען פלעקען און וואשען).
אכטונג: פלעקען ווערען ארויסגענומען אויפ'ן ארט

מיר פריינד דוד שמואל קושעפיצקי
צויעבן טויט פון זיין פאטער
לויב זיך
דריקט אויס דעם טיעפעסטען מיטגעפיהל
פיוועל בראט אין פרוי.

Pp. Leonowi i Wilhelmowi Freund
oraz Rodzinie
z powodu śmierci Ich Ojca
b. p. IZYDORA
wyrazy współczucia składają
Leonostwo Gradon.

Wszystkim tym, którzy wzięli udział w oddaniu ostatniej posługi drogim zwłokom
Ojca naszego
b. p. IZYDORA FREUNDA
a w szczególności kuznodziei p. Drowi HIRSZBERGOWI i kantorom pp. EISZLOWI
i FINKELSZTEINOWI, Zarządowi NOWEJ SYNAGOGI, Zarządowi Tow. „BEJS LE-
CHEM” i innym składamy tą drogą serdeczne podziękowanie.
W nieutulonym żalu pozostała
RODZINA.

פרייערלעשער - זאל.
היינט, פרייטאג און מאָרגען, שבת 9 אָווענד
נאָר 2 פאַרשטעלונגען פון די בעקאנטע אַרטיסטען פון
לאָדזער טעאַטער פּילהאַרמאַניע
לויט א. ב. פרויען: ביאלקאוויטש הנה, נערה רבקה, צויליק תנה, ראָזנצווייג מרים, מענער: באַל-
בירסקי הירש, ביאלקאוויטש ישראל, ניהודי וואָלף, צויליק ישעיה, ראָקאו ויליס, רעבינאוויטש מ.
עס ווערט געשפילט צום ערשטען מאל די גרויסע טעאַטער-סענסאַציע, דער נייטערער שלאַנער
א חתונה אין תפיסה
אין 3 אַקטען מיט געזאַנג פון טאַמאַשעוויטשי.
בילעטען-פאַרפערקויף אין דרוקעריי פון ה' באַטשאַן און פון 6 אָווענד אין קאַסע.

צו דער פערלאָונג
פון מלך. רוסקא לייעראַוויטש מיט ה' ברוך הערמאַנאוויטש
ווינשען פיעל גליק
יוסף שאַיצ און פאַמיליע

ב"ה. ליידי הכי נכבדים
מר אברהם ב"י ידובני מבניין
ומר יהודה ליב ב"י וכסלר מצ'נסטוחובה
ברכתי הלבבות לרגלי ארישתם
מברך אהרן יוסטמן.

אחולי הלבבים לחבר מר יהודא וועקסלער לארושיו עם העלמה
רחל רעזושאק. תחי דרככם בחיים צלחה ותוכו לבנות ביתכם על הרי
ציון וירושלים.
יעקב ברנדס.

צו דער תנאים פון אונזער פריינדן מלך. יאָדוויג פאַנקאוויטשאַ
מיט ה' יחזקאל ליבערמאַן
א האַרציגען מזל-טוב און אַ בליעהנדע צוקונפט ווינשען
אמטוב--כאַזשוב. יעקב קלמן בענצלאַוויטש און פרוי

צו דער חתונה פון אונזערע פריינד **רוזשא וואַלמאַן** (ניו-יאָרק) מיט ה' אברהם
פלאַכאוואַש, וועלכע איז פאַרגעקומען זונטאג דעם 11-טען אויגוסט ד. י. אין טשענאָטאָו
אונזער האַרציגען מזל-טוב און אַ גליקליכע צוקונפט ווינשען
ז. גראַצא, ר. ריכטער, י. קרימאַן און ש. מ. ווייסקאָפּף.

אָנהייבונגען אויף אלע שטערט פון סאַוו-רוסלאַנד
אויף **טאַרנסאָן** נעמט און
און אבטיילונגען **Bank Gospodarst. Krajowego**
אָפּטען קאָנטע 22.000 און אָבטיילונגען **Bank PKO**
(פ.ק.א.) ביי אלע סאַסט-
פּאַנטווי **Państwowy Bank Rolny**
און אבטיילונגען **Pow. Bank Kredytowy S. A.**,
Bank Zachodni S. A., Tow. „Hias”, **Pow**
Bank Związkowy, Bank Handlowy, Bank Związku Spółek Zarob-
kowych, D|B T. Bunimowicz, Wilno Oddział Banku Drezdeńsk.
און אונדערע **w Gdańsku** ווערען און אלע פאַסט-אָפּטען.
פאַדערט די נעם פרוי-קירשנען מיט די פּערקלענערטע פריינד.
אינפֿארמאַציען ערשטלען אלע דערמאַנטע אינשטיטוציעס און די נעוועלשאַפּט „האַפּט”
Warszawa, Plac Grzybowski 10. Tel. 275-63.

מיר נעמען אַנטויל אין צער פון דער פאַמיליע גערמאַן צויעבן טויט פון
זייער ליבערן מאַן און פאַטער, אונזער מחונן
נ"ע שלמה אהרן
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
פאַמיליע יאַקובאַוויטש.

זה עכשו הופיע ספר
„זכרון מלך”
מאת הרב נחום אש אבד"ק טשענאטחוב.
הספר כולל שורה של מאמרים ע"ד הרמב"ם ופעולתו הספרותית
והצבורית ליום הולדתו השמונה מאות.
המחיר - 1.50 ז"ה. להשיג בבית-הדפוס של מר באַטשאַן, שדרה 6.

Kierownictwo
Prywatnej 7-io Klasowej Szkoły Powszechnej
z prawami szkół państwowych
B. Wajnberzanki-Szlezynskiej
w Częstochowie, Aleja 8
przyjmuje zgłoszenia nowowstępujących do wszystkich klas.
Kancelarja czynna codziennie od 9-1.
Nauki judaistyczne w szerokim zakresie. Dla niezamożnych ulgi.

elegancki wykład
wspaniały kraj,
pierwszorzędny materiał
OPUS
oto zalety
każdej koszuli

צויעבן טויט פון אונזער געהערטען לאַנגיעהריגען פּרעזעס
נ"ע איזידאר פרוינד
דריקען מיר אויס די איבערגעבליבענע פרוי און זיהן
אונזער טיעפעסטען מיטגעפיהל
די פּערוואַלטונג פון „בית לחם”.

Z powodu śmierci długoletniego Prezesa naszej Synagogi
b. p. Izydora Freunda
składamy pozostałej RODZINIE wyrazy głębokiego
współczucia
Zarząd Nowej Synagogi
w Częstochowie.

Z powodu zgonu Ojca szefów naszych
b. p. Izydora Freunda
wyrazy głębokiego współczucia składa
PERSONEL
firmy Dom Handlowo-Ekspedycyjny „GLOBUS”
Bracia Freundowie
Częstochowa, Al. Kościuszki 7.

Braciom Freund oraz Rodzinie
z powodu zgonu Ich OJCA
b. p. IZYDORA
wyrazy głębokiego współczucia składają
KOPOWICZOWIE, Katedralna 8.

ד"ר יוסף שעכטמאן

דער בירגער פון יודענשטאָט אונטערזעגט

דער נייער ציוניסטישער אַרגאָניזאַציע וויל מען ביי דעם בירגער פון דעם יודענשטאָט - אונטערזעגט נישט זיין מטבע, נאָר זיין דעה, נישט זיין גראַד-שען, נאָר זיין געזיננונג. אונטערזעגט ער אַ דעקלאַראַציע, אַז ער שטרעבט צו אַ יודישער מלוכה אויף ביידע זיי-טען פון ירוּדן און אַז אין דער תקופה פון מלוכה-אויפבויע וועלע וויל פערזינד-קליכען דערצאל אידעע פון א יודענ-שטאָט-אונטערזעגט. און דאָס בירגער-רעכט איז פריהער פאַר אַלץ א שטימ-רעכט. דאָס יודישע בירגערטום בילדעט דעם לעגטימען וואָל-קאָרפּוס צום פאַ-לעסטיגע-פאַרלאַמענט פון דעם יודישען פאַלק, וועלכען ס'שרעקענדירט צו ווע-רען די נייע ציוניסטישע אַרגאָניזאַציע.

און די צוגעהעריגקייט צו דעם דאָזיגען געזעצעבענדען וואָל-קאָרפּוס איז אין אַזאַ פאַלקס-אָרגאָניזאַציע געלד-אַבזאַהל, בונדען מיט קיין שום געלד-אַבזאַהל, מיט קיין "קויפען" פון וועלכער-נישט-איז וואָל-לעגטימאָטיע. אין א פּאַרטיי, אין אַ פּאַרטיי-אויסקויפען, א געזעלשאַפּט מוז מען "אויסקויפען" א מיטגליד-קאַרטע, א פּאַרטיי-בילעט, אַנאָקסיע כדי צו זיין שטימ-בערעכ-טיגט. ביי א בירגער פון א מלוכה-אָרטיטער קערפערשאַפּט טאָר דאָס אויס-איבען פון זיין וואָל-רעכט בשום אופן נישט זיין פערבינדען מיט דער אָדער יענער געלד-ליסטונג.

דער נייער ציוניזם איז נישט קיין לייכטער ציוניזם. די נייע ציוניסטישע אַרגאָניזאַציע וועט פון איהרע בירגער פערלאַנגען צוהערייכע און גרויסע אַפ-פער מיט ענערגיע, שווייס און געלד. זי וועט איהרע בירגער בעלזאָסטען מיט שווערע שטייגען, אָבער דאָס וואָל-און שטימ-רעכט פון א בירגער טאָר נישט זיין אבהענגיג פון דעם, צי ער צוהעלט שטייערען, צי נישט. אין א מאָדערנע דעמאָקראַטישען שטאָט איז די שטייער-ליסטונג גרונדזעלדיק אב-געטיילט פון דעם רעכט צו שטימען, גער-רעכט, -פון דעם רעכט צו שטימען, דער גרעסטער מיליאָנען-שטייער-צאָה-לער האט דאָס זעלבליגע שטימ-רעכט, ווי דער אַרומסטער בירגער, וועלכער איז צוליב זיינע נישטיגע פערדינסטען בכלל בעפרייט פון צוהעלען שטייערען, ווייל דאָס שטימ-רעכט איז נישט קיין געלד-ענין.

אין דער נייער ציוניסטישער אַרגאָ-ניזאַציע, וועלכע איז אַ דעמאָקראַטיש-אויסגעבויעטע פּאַרליאָמענטאָרישע, וועט זיך נישט קענען שאַפּען אַ זאַגע, ביי וועלכער אַ יודישער פּאַרטיי, וועל-כער פּערמאַנענט נישט די נויטיגע צוהעל פּראָנקען, זעטעס אָדער קאַנצען כּווי צו ערווערבען אַ שול, ווערט אויס-בירגער און פּערלירט זיין וואָל-רעכט. ער וועט אויך נישט געשטעלט ווערען פאַר דער נויטווענדיגקייט אַנצונעמען פון דער אָדער יענער פּאַרטיי אַ גע-שעקטען שול און אַזוי אַרום צו ווע-רען אַ פּערקוויסטער מענש צו דער דאָ-זיגער פּאַרטיי...

ביי די וואָהלען צום קאָנגרעס פון

די שוואַרצע יודען אין אַביסיניע.

די אויגען פון דער וועלט זענען איצט געווענדעט צו דער ווייטער-מיט-טעריעווער מדינה, וואָס ליגט פּערבאַר-גען צווישען די בערג און טאַלען פון אַפריקאַ, און איז בעקאַנט מיט דעם נאַמען אַביסיניע אָדער עטיאָפּיע.

פאַר יודען האט די ווייטע אַביסיניע אַ ספּעציעלען אינטערעס אַראָנק די אַביסינישע יודען, וואָס זענען בעקאַנט מיט דעם נאַמען "פאַלשען" און פון וועלכע די יודישע וועלט האט ביז מיט עטליכע צענדלינג יאָהר צוריק נישט געהאַט דעם מינדעסטען בענרף. ערשט אין יאָהר 1868 האט דער פּראַנ-ציוויש-יודישער רייזענדיגער און געלע-רנ-טער יוסף הלוי בעזוכט אַביסיניע און אַריינדרענגעדיג אין די טיפענישען פון דעם לאַנד האט ער זיך אָנגעשטוי-טען אויף שבטים, וואָס האבען איהם מיט זייער אויסזעהן און מיט זייערע מנהגים דערמאַנט אַן יודען. דאָס גליי-כען איז געווען מיט אַנאָנדערען ריי-זענדען און געלערנטען, דעם ענגלענ-דער ברומ.

דאָס וואָרט "פאַלשען" בעדייט - אַ פרעמדער, אָדער אַ פּערטרעיענער. אַז די פאַלשען זענען טאַק פּרעמדע און פּערטרעיענע, נישט געקוקט אויף דעם וואָס זיי לעבען שוין טויענדער יאָהרען אין די ווילדענישען פון אפ-ריקאַ. זיי אַליין רופּען זיך "בית ישראל" אָדער סתם "ישראל" וואָס דאָס איז אַ בעווויז פון זייער אָנגעהעריג-קייט צו דער יודישער נאַציע. דאָס וואָרט "יהודי" אָדער "יהוד" איז אָבער זיי פרעמד, און זיי ווויסען נישט דעם בעדייט דערפון.

די אַליין רופּען זיך "בית ישראל" אָדער סתם "ישראל" וואָס דאָס איז אַ בעווויז פון זייער אָנגעהעריג-קייט צו דער יודישער נאַציע.

דער קעניג שלמה האט זיך אָבער נישט געוואָלט שיינען מיט זיין זעהן און ער האט אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל, אַז אַינאַינעם מיט'ן פּרינץ זאָל אויך פּערלאַזען דאָס לאַנד יעדער בכּוור. דער מלך שלמה האט אויך מיטגע-שיקט מיט די פּהנים קיין אַביסיניע די סאָולען, אויף וועלכע עס זענען גע-ווען אויסגעקריצט די "עשרת הדברות". לויט דעם בעפעהל פון קעניג האט מען געוואָלט קאַפּירען די "עשרת הדברות" פון די אַריגינעלע לוחות און אויסקריצען זיי אויף אַנדערע סאָולען. די פּהנים האבען אָבער אָנגעטוהן אַ שפיצעל דעם קעניג און אַנשטאט מיט-געמען מיט זיך אַ קאַפּיע, האבען זיי אַוועקגעפיהרט דעם אַריגינעל. און לויט דער לעגענדע, געפונען זיך טאַקע די אַריגינעלע לוחות אין דער שטאָדט אקסום, דער אַלטער קרוין-צענטער פון די אַביסינישע מלכים.

און אַז פון דעם פּרינץ מענעליק, דער זעהן פון שלמה המלך און דער מלכה שבא, שטאַמען עס, ווי די פאַלש-שען גלויבען, די יודען אין אַביסיניע. לויט דער מיינונג פון פּערשידענע היסטאָריקער, שטאַמען די פאַלשען פון די געפאַנגענע יודען, וואָס האבען זיך געראַטעוועט אין דער צייט פון ערשטען חורבן און האבען זיך בעזעצט אין די ווילדענישען פון אפריקאַ. עס איז אויך אַ סברה, אַז די פאַלש-שען האבען אַיינגעוואנדערט פון עגיפּט, טען, סודאַן און אַנדערע געגענדען אַרום דעם טייך נילוס, וואו עס האבען אַמאל געלעבט מעכטיגע יודישע שבטים און ווי עס איז לויט דער מיינונג פון די היסטאָריקער געווען אין פּערליריק פון הונדערטער יאָהרען אַ גרויסע יו-דישע מלוכה.

עס איז פּערהאַלץ ביי די פאַלאַשען אַ לעגענדע, אַז אין צעהנטען יאָהר-הונדערט, האט זיך געפונען אַ יודישע קעניגין אין דער טיפעניש פון אפ-ריקאַ, איהר נאַמען איז געווען יהודית אָדער אסתר. זי האט פּערפיהרט אַ מלחמה מיט דעם דאַמאָלסדיגען אַביסי-נישען קעניג, וואָס האט געהאַט זיין צענטער אין דער שטאָדט אַקסום.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

די דין תורה האט נאָך געזאָלט פאַר-קומען פּערגאַנגענע וואָך, נאָר הוה ווי יענע וואָך איז געווען אַ מילכיגע, איז דאָך נישט שייך, אַז מען זאל בעהאַנד-לען פלישיגע דין-תורות און דעריבער האט מען זי אָנגעלייגט.

די דין תורה האט נאָך געזאָלט פאַר-קומען פּערגאַנגענע וואָך, נאָר הוה ווי יענע וואָך איז געווען אַ מילכיגע, איז דאָך נישט שייך, אַז מען זאל בעהאַנד-לען פלישיגע דין-תורות און דעריבער האט מען זי אָנגעלייגט.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן. וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן. וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

דער מאַגיסטראַט האט זיך גענומען אויסצופיצען דעם געוועזענעם נייעם מאַרק, ווי אויך די לענג פון דער וואַרשאווער גאַס - איז דאָך גוט; שרייען אָבער די חסחרים פון דער וואַרשאווער גאַס, אַז זיי ווערען דער-ווייל רואנירט, ווארום קיין פיהרען קענען דאָרט נישט צופאַהרען, איז במילא דער פדיון געשלאָנען.

די דאָזיגע בחורים'לעך געפונען זיך אונטעראַ שטרענגער קאַנטראַל פון זייערע משגיחים, וועלכע גיבען אכטונג, אַז זיי זאלען זיך פיהרען בדרך הישר, נישט אַבקעהרען חס-וחלילה פון גלייכען וועג.

ווי אַזוי ס'איז געקומען דערצו - איז אַ גאַנצע מעשה, וואָס ציהט זיך נאָך פון די מחלוקות, וועלכע קומען פאַר אויפ'ן מאַרק אין זאוואָדיע ווע-גען די פּלעצער און די בוידען, וואָס ווערען דאָרט אויפגעשטעלט.

ווי אַזוי ס'איז געקומען דערצו - איז אַ גאַנצע מעשה, וואָס ציהט זיך נאָך פון די מחלוקות, וועלכע קומען פאַר אויפ'ן מאַרק אין זאוואָדיע ווע-גען די פּלעצער און די בוידען, וואָס ווערען דאָרט אויפגעשטעלט.

